

SENAT

AKADEMII IM. JANA DŁUGOSZA W CZĘSTOCHOWIE
UCHWAŁĄ NR 47/2016 Z DNIA 30 MARCA 2016 R.

NADAJE GODNOŚĆ

HONOROWEGO PROFESORA AJD

prof. zw. dr. hab. inż.
JANUSZOWI RACHONIOWI

AKADEMIA IM. JANA DŁUGOSZA W CZĘSTOCHOWIE
UL. WASZYNGTONA 4/8, 42-200 CZĘSTOCHOWA
TEL. +48 34 378 41 00

WWW.AJD.CZEST.PL

AKADEMIA IM. JANA DŁUGOSZA W CZĘSTOCHOWIE, 4 PAŹDZIERNIKA 2016 R.

Urodził się 11 sierpnia 1946 roku w Nowym Sączu. Studia wyższe na Wydziale Chemicznym Politechniki Gdańskiej (PG) ukończył w 1969 roku, uzyskując tytuł magistra inżyniera chemika. W latach 1969–1970 pełnił funkcję Marszałka Parlamentu Studentów PG (jedynej tego typu w pełni demokratycznej organizacji na polskich uczelniach wyższych w okresie realnego socjalizmu). Równocześnie w 1969 roku rozpoczął pracę na Wydziale Chemicznym PG. W roku 1975 uzyskał stopień naukowy doktora nauk chemicznych, a w roku 1985 na podstawie całokształtu dorobku naukowego oraz rozprawy habilitacyjnej otrzymał stopień naukowy doktora habilitowanego w zakresie chemii organicznej.

Na stanowisko docenta w PG został powołany w 1989 roku. Stanowisko profesora nadzwyczajnego otrzymał w roku 1991. W 1998 roku został profesorem zwyczajnym. Tytuł naukowy profesora otrzymał z rąk Prezydenta RP Lecha Wałęsy w 1995 roku. Od roku 1997 do chwili obecnej prof. Rachoń jest

kierownikiem Katedry Chemii Organicznej PG.

W latach 1978–1980 był stypendystą Fundacji Humboldta na Uniwersytecie w Getyndze w Niemczech, a w latach 1985–1990 pracował jako visiting professor The Florida State University (USA), zaś w roku 2013 w Waterloo University (Kanada).

Na macierzystej uczelni na Wydziale Chemicznym pełnił w latach 1990–1996 funkcję prodziekana do spraw nauki. W roku 1993 został wybrany do Senatu Politechniki Gdańskiej, gdzie sprawował funkcję przewodniczącego Senackiej Komisji ds. Nauki. W latach 2002–2008 pełnił z wyboru funkcję Rektora PG.

Wprowadził w tym czasie nowy system zarządzania uczelnią, oparty na likwidacji tzw. „konsumpcji zbiorowej” i rozliczaniu kosztów tam, gdzie one powstają. Przeprowadził kapitalny remont i modernizację „Bratniaka” – centrum kultury studenckiej, I etap rewitalizacji Gmachu Głównego PG, budowę nowego gmachu Wydziału Elektroniki, Telekomunikacji i Informatyki, modernizację pływalni. Ponadto prof. Janusz Rachoń ma znaczący udział w stworzeniu nowoczesnego centrum obliczeniowego TASK oraz w przejęciu wielu nieruchomości przez PG od miasta i skarbu państwa, w tym w pozyskaniu środków finansowych na budowę Centrum Nanotechnologii PG. Warto dodać, że na początku lat 90 ubiegłego wieku prof. Janusz Rachoń zorganizował i wybudował, najnowocześniejsze, Międzyuczelniane Laboratorium Magnetycznego Rezonansu Jądrowego.

Prof. Rachoń pełnił szereg funkcji poza PG. W latach 1993–2002 był wiceprzewodniczącym Komitetu Chemii PAN, a w latach 1999–2006 członkiem Rady Naukowej Centrum Chemii Polimerów PAN. Od roku 2011 jest członkiem Rady Naukowej Instytutu Chemii Organicznej PAN w Warszawie. W latach 2002–2008 zajmował z wyboru stanowisko wiceprzewodniczącego Konferencji Rektorów Polskich Uczelni Technicznych.

W latach 2005–2009 pełnił funkcję prezesa Zarządu Polskiego Forum Akademicko-Gospodarczego, pracując intensywnie na rzecz budowania współpracy między środowiskiem akademickim i środowiskami gospodarczymi.

W okresie 2007–2014 był członkiem Rady Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, pełniąc funkcję Przewodniczącego Rady w trakcie pierwszej kadencji (2007–2011).

W latach 2007–2011 prof. Janusz Rachoń sprawował mandat senatora Rzeczypospolitej Polskiej VII kadencji i był wiceprzewodniczącym Senackiej Komisji do spraw Unii Europejskiej oraz członkiem Rady Europy z ramienia Senatu RP.

Od wielu lat zespół naukowy prof. Janusza Rachonia prowadzi szeroko zakrojone badania w zakresie chemii, stereochemii i biochemii fosforowych analogów aminokwasów, hydroksykwasów i ich pochodnych, jak również w zakresie badania mechanizmów reakcji z udziałem odczynników fosforowych. Odkryto, opisano oraz przedstawiono dowody mechanizmów nowych reakcji chemicznych, przebiegających z udziałem odczynników tiofosforowych, które są zarazem inicjatorami i substratami łańcuchowych procesów *single elektron transfer*.

Zespół prof. Rachonia, przy współpracy z Zakładami Farmaceutycznymi *Polpharma SA* opracował nową, oryginalną metodę syntezy kwasu alendronowego, związku chemicznego, stosowanego w terapii osteoporozy, choroby uznawanej przez Światową Organizację Zdrowia za jedną z chorób cywilizacyjnych.

Politechnika Gdańska wspólnie z Zakładami Farmaceutycznymi *Polpharma SA* jest właścicielem zgłoszenia patentowego i nowej, oryginalnej technologii produkcji kwasu alendronowego. Pozwoliło to na wprowadzenie na rynek formy gotowej leku *Ostemax 70 Comfort*, którego substancją biologicznie czynną jest alendronian sodu, produkowany wg technologii opracowanej w zespole prof. Rachonia.

Ten nowy, oryginalny sposób otrzymywania alendronianu sodu zapewnia polskiemu przemysłowi farmaceutycznemu, a zwłaszcza ZF *Polpharma S.A.* niezależną pozycję producenta leku w kraju i za granicą, eliminując jednocześnie podstawową barierę ograniczającą dostępność leku dla pacjenta, jaką jest wysoka cena leku oryginalnego.

Kontynuacja tej współpracy doprowadziła do opracowania nowych oryginalnych technologii kolejnych związków z grupy hydroksybisfosfonianów nowej generacji, stosowanych w leczeniu osteoporozy tj. kwasów: rizendronowego, ibandronowego oraz zolendronowego. Metody te zostały opatentowane i są chronione patentami polskimi i europejskimi oraz innymi patentami zagranicznymi: [PL199215, EP1836210 (zwalidowany w DE, ES, IT, CZ, HU, TR, GB, FR, SI, HR, CH) i KR100901183, JP 2008525432 oraz US 2009281320 PL 213599 i US 8524912].

W każdym z tych patentów PG jest współwłaścicielem. U uruchomienie produkcji hydroksybisfosfonianów spowodowało, że dzisiaj ZF *Polpharma SA* w Starogardzie Gdańskim to wiodący w skali światowej wytwórca tych związków, produkowanych według oryginalnych, wspomnianych powyżej technologii.

Ostatnio zainteresowania naukowe prof. Rachonia koncentrują się na poszukiwaniu efektywnych inhibitorów sulfatazy steroidowej, jednego z nowych celów terapii i chemoprewencji nowotworu piersi, który dotyka średnio jedną na dziesięć kobiet i jest jedną z głównych przyczyn zgonów wśród kobiet w wieku 40–50 lat w krajach rozwiniętych. Prof. Rachoń w serii swoich ostatnich prac przedstawił nową, oryginalną metodę syntezy pochodnych fosforowych i tiofosforowych: kumaryny, N-alkanolotyraminy oraz bifenoli, które okazały się doskonałymi inhibitorami sulfatazy steroidowej – nowego celu terapii przeciwnowotworowej.

Prof. dr hab. inż. Janusz Rachoń jest twórcą szkoły naukowej organicznej chemii fosforu. Jest autorem i współautorem 190 publikacji i referatów, w tym 5 książek i skryptów na temat syntezy organicznej i organicznej chemii fosforu, autorem i współautorem 14 patentów, w tym 4 międzynarodowych. Jest współtwórcą technologii wytwarzania 4 związków biologicznie czynnych nowej generacji, stosowanych w leczeniu osteoporozy, wdrożonych do produkcji, w tym leku *Ostemax 70 Comfort*. Prof. Janusz Rachoń za swą działalność naukową został wyróżniony m.in. Nagrodą Gospodarczą Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2005 roku, Nagrodą Prezesa Rady Ministrów w 2006 roku, Nagrodą im. Profesora Włodzimierza Rodziewicza w 2007 roku, Nagrodą Naukową Miasta Gdańska im. Jana Heweliusza w 2010 roku oraz Medalem im. Ignacego Mościckiego Polskiego Towarzystwa Chemicznego w 2015 roku za osiągnięcia naukowe, wdrożeniowe oraz efektywną współpracę z przemysłem farmaceutycznym, ponadto został odznaczony Krzyżem: Kawalerskim, Oficerskim oraz Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski, a także innymi odznaczeniami państwowymi, resortowymi i regionalnymi.